

Zaaknummer : 1284606
Raadsvergadering : 10 juni 2025

Onderwerp : Wijziging rechtspositie politieke ambtsdragers 2025

Collegevergadering : 20 mei 2025
Portefeuillehouder : Burgemeester J.H.A. van Oostrum
Steller : Sharon Dekker tel. : 0545-250250

Te nemen besluit

1. Kennis nemen van de landelijke wijzigingen in de rechtspositie politieke ambtsdragers in bijlage I.
2. De voorziening voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden maandelijks uit te betalen.
3. Geen toelage te verstrekken aan de vaste voorzitters van de raadscommissies.
4. De extra kosten ten laste brengen van het resultaat 2025 en de begroting 2025 te wijzigen zoals opgenomen in bijlage II.

Waarom dit voorstel en wat is het effect

Het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers waarin o.a. de rechtspositie van raadsleden is geregeld is gewijzigd. Hieronder staan de belangrijkste aanpassingen.

Voorziening voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden

Tot 1 januari 2024 konden gemeenteraden ervoor kiezen om jaarlijks een extra bedrag ter hoogte van één maandvergoeding aan raadsleden beschikbaar te stellen. Dat bedrag kon dan worden gebruikt voor het treffen van een voorziening (bijvoorbeeld een verzekering) vanwege arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. Dit moest lokaal in een verordening geregeld worden. In Berkelland is er steeds voor gekozen om geen gebruik te maken van deze mogelijkheid.

Nu is er landelijk besloten om de keuzemogelijkheid op te heffen. De regeling geldt nu voor alle raadsleden, behalve raadsleden die de AOW gerechtigde leeftijd bereikt hebben want zij kunnen zich niet meer verzekeren voor pensioen, nabestaandenpensioen en arbeidsongeschiktheid.

De enige keuze die er voor gemeenten is, is om het bedrag eenmaal per jaar uit te betalen of in maandelijks termijnen. Voorstel is om het bedrag in maandelijks termijnen uit te betalen.

Toelage voor vaste voorzitters van raadscommissies

In het rechtspositiebesluit is de mogelijkheid geopend om, als de raad het wenselijk acht, een gemaximeerde toelage vast te stellen voor de vaste voorzitter van een raadscommissie (art. 3.1.4a). Voorstel is om geen toelage toe te kennen aan de voorzitters van de raadscommissies.

Argumentatie

1.1 In de circulaire 'wijzigingen in de rechtspositie van gemeentelijke politieke ambtsdragers n.a.v. Stb. 2025,4' van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie van 27 maart 2025, kenmerk 2025-0000222133 staan alle wijzigingen aangegeven. In dit raadsvoorstel en de toelichting staan de hoofdlijnen.

2.1 Gemeenten zijn nu verplicht een extra bedrag ter hoogte van één maandvergoeding aan raadsleden beschikbaar te stellen als voorziening voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. De enige keuze die er voor gemeenten is, is om het bedrag éénmaal per jaar uit

In te vullen door Griffie:

Raadsvergadering
0 zonder hoofdelijke stemming
0 met algemene stemmen
0 stemmen voor, stemmen tegen
0 aangenomen
0 verworpen

te betalen of in maandelijkse termijnen.

Voorstel is om het bedrag in maandelijkse termijnen uit te betalen, omdat de uitbetaling anders al snel het karakter krijgt van een 13e maand. De maandelijkse uitbetaling heeft verder als voordeel dat er geen nabetalingen of vorderingen hoeven plaats te vinden aan het einde van het jaar. Bijvoorbeeld wanneer er gedurende het jaar sprake is van het bereiken van de AOW-leeftijd, overlijden of het stoppen als raadslid. De voorkeur vanuit de salarisadministratie gaat hier tevens naar uit.

3.1 In het rechtspositiebesluit is de mogelijkheid geopend om, als de raad het wenselijk acht, een gemaximeerde toelage vast te stellen voor de vaste voorzitter van een raadscommissie (art. 3.1.4a). Deze regeling geldt uitsluitend voor commissies die onder artikel 82 van de Gemeentewet vallen. In de praktijk betekent dit dus dat het geldt voor de voorzitters van de (beeld-, oordeels- en besluitvormende) sessies tijdens de politieke avonden. Niet voor de voorzitters van de Auditcommissie, werkgeverscommissie en vertrouwenscommissie want dan zijn commissies gebaseerd op artikel 83 of 84 Gemeentewet.

Kenmerken die hieraan worden meegegeven zijn o.a.

- raadsleden die aantoonbaar veel tijd besteden aan het vaste voorzitterschap van een raadscommissie en hiermee extra verantwoordelijkheden hebben;
- gemeenten waarbij raadscommissies ter voorbereiding van de besluitvorming in de raad gemiddeld veertig keer per jaar in een vast stramien vergaderen, vaak meerdere dagdelen per week (veelal zal het gaan om grote gemeenten)
- het gaat niet over de vraag of de voorzitter wel of niet is benoemd: het gaat om de belasting en het tijdsbeslag.

We stellen voor om geen toelage toe te kennen aan de commissievoorzitters en hebben daarvoor de volgende argumenten:

a. *de belasting en het tijdsbeslag is relatief:*

- er wordt gewerkt met een poule van commissievoorzitters (9 in totaal), waarbij men kan aangeven of hij/zij beschikbaar is voor het voorzitten van een sessie.
- de tijdsbelasting voor voorzitters is volgens ons vergelijkbaar met de tijdsbelasting voor op het dossier/de betreffende sessie inhoudelijk betrokken raads- en commissieleden. In de zin dat de stukken gelezen moeten worden, er afstemming nodig is etc.
- het tijdsbeslag staat niet in verhouding tot het genoemde voorbeeld hierboven. Afgelopen jaar waren er in totaal 19 politieke avonden met daarbij in totaal 53 politieke sessies. Daarbij wordt er niet meerdere dagdelen achtereenvolgend vergaderd, de sessies zijn over het algemeen kort (drie kwartier, alleen in uitzonderingen zijn er twee sessies over hetzelfde onderwerp achter elkaar).

b. *het toekennen van een toelage aan de voorzitters leidt tot extra kosten*

- hiervoor is geen voorziening en de financiële gevolgen hiervoor zijn best omvangrijk. De hoogte van de vergoeding is namelijk gemaximeerd op basis van de 'toelage lid bijzondere commissie'. Uitgaande van dit maximale bedrag (€ 153,33) per maand, komt dit uit op: € 1.839,96 x 9 voorzitters = € 16.559,64 per jaar in totaal. Een bedrag dat ieder jaar stijgt omdat de vergoeding voor de werkzaamheden van raadsleden ook stijgt.
- het gaat om een extra uitgave die met het oog op de komende bezuinigingen ook publiekelijk uitgelegd moet kunnen worden.

Kanttekeningen en risico's

De rechtspositie van politieke ambtsdragers wordt landelijk geregeld. Soms zijn er facultatieve bepalingen waar de raad zelf een besluit kan nemen, maar veelal is er geen beleidsruimte. De minister heeft in de hiervoor aangehaalde circulaire benadrukt dat de uitvoering van rechtspositieregeling een zaak is van het college. Zie verder de toelichting.

Financiën

De kosten die met de voorziening voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden gemoeid zijn, bedragen in 2025 c.a. € 40.000,-. Deze kosten stijgen jaarlijks omdat de vergoeding voor de werkzaamheden van raadsleden ook stijgt.

De kosten voor 2025 brengen we ten laste van het resultaat 2025. Vanaf 2026 worden de lasten meegenomen bij de raming van de personeelslasten (zie bijlage II).

VN verdrag rechten van mensen met een beperking

Niet van toepassing.

Duurzaamheid

Niet van toepassing.

Communicatie

Het betreft de uitvoering van landelijke regelgeving. Er zal hierover intern worden gecommuniceerd.

Initiatief, participatie en rol gemeente

Het betreft de uitvoering van de landelijke rechtspositieregeling voor politieke ambtsdragers.

Planning en evaluatie

De VNG zal de modelverordening rechtspositie raads- en commissieleden gaan actualiseren. Zodra deze geactualiseerde versie beschikbaar is, zal de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden van de gemeente Berkelland worden aangepast. De raad krijgt daartoe te zijner tijd een nieuw raadsvoorstel.

Alternatieven

De raad kan er voor kiezen om de vaste voorzitters van raadscommissies wel een extra vergoeding te verstrekken. Dit leidt naar schatting tot bijna € 17.000 aan meerkosten en die kosten stijgen naar verwachting elk jaar.

Burgemeester en wethouders van Berkelland,
de secretaris, de burgemeester,

drs. J. Jonker

drs. J.H.A. van Oostrum

Raadsvergadering : 10 juni 2025

De raad van de gemeente Berkeland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 20 mei 2025

b e s l u i t:

1. Kennisnemen van de landelijke wijzigingen in de rechtspositie politieke ambtsdragers
2. De voorziening voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden maandelijks uit te betalen
3. Geen toelage te verstrekken aan de vaste voorzitters van de raadscommissies

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 10 juni 2025

de griffier, de voorzitter,

drs. J.A. Satijn drs. J.H.A. van Oostrum

Toelichting raadsvoorstel

Onderwerp : Wijziging rechtspositie politieke ambtsdragers 2025

Tot 1 januari 2024 konden gemeenteraden ervoor kiezen om jaarlijks een extra bedrag ter hoogte van één maandvergoeding aan raadsleden beschikbaar te stellen. Dat bedrag kon dan worden gebruikt voor het treffen van een voorziening (verzekering) vanwege arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden. Het moest lokaal in een verordening geregeld worden. In Berkelland is er steeds voor gekozen om geen gebruik van deze mogelijkheid te maken (laatstelijk 16 april 2019).

Daarvoor waren de volgende argumenten:

- het raadswerk is een nevenfunctie en geen hoofdfunctie;
- in een grote gemeente is de vergoeding voor de werkzaamheden ook hoger en is een regeling voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden mogelijk meer wenselijk;
- het risico op arbeidsongeschiktheid en overlijden tijdens de zittingsperiode is klein. Gelet op de hoogte en het tijdelijk karakter van de inkomsten uit het raadslidmaatschap is er ook geen noodzaak om daarvoor een aparte voorziening te treffen;
- de financiële gevolgen zijn groot. De kosten bedroegen destijds (2019) ongeveer € 35.000 per jaar. Deze kosten zouden net zoals de raadsvergoedingen elk jaar stijgen;
- het gaat om een extra uitgave die publiekelijk uitgelegd moet kunnen worden;
- daarnaast verwachten we dat een deel van de raadsleden het geld als reguliere inkomsten ziet en niet zal aanwenden als voorziening voor arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden.

Andere aanpassingen

Er zijn enkele technische aanpassingen die niet van groot belang zijn.

Vergoeding verblijfkosten bij woon-werkverkeer

Er is nu een expliciete grondslag om incidenteel verblijfkosten te vergoeden in het kader van woon-werkverkeer, mits daarvoor redelijkerwijs aanleiding is (art. 3.1.7a, 3.2.9 en 3.4.3). Dit kan bijvoorbeeld van toepassing zijn bij late vergaderingen met lange reistijd. In Berkelland zal hier in de praktijk (gelet op de reisafstanden binnen de gemeente) geen sprake van zijn.

Vergoeding niet-partijpolitiek georiënteerde scholing

Kosten voor niet-partijpolitieke scholing worden vergoed mits de prijs/kwaliteitverhouding naar het oordeel van het college redelijk is. In Berkelland is dit al in de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden geregeld of in de regeling rechtspositie burgemeester en wethouders:

- [Verordening rechtspositie raads- en commissieleden Berkelland 2024 | Lokale wet- en regelgeving](#)
- [Regeling rechtspositie burgemeester en wethouders Berkelland 2024 | Lokale wet- en regelgeving](#)

Verrekening arbeidsongeschiktheidsuitkering

Dit is individueel maatwerk.

Uitvoering rechtspositiebesluit is verantwoordelijkheid dagelijks bestuur

In de circulaire staat nadrukkelijk beschreven dat de uitvoering van het rechtspositiebesluit een verantwoordelijkheid is van het dagelijks bestuur.

De minister schrijft:

“BZK ontvangt steeds vaker het signaal dat een rechtspositie vergoeding of voorziening van een burgemeester of wethouder, maar soms ook van een individueel raadslid, onderwerp vormt van debat in de gemeenteraad. Dit heeft zich bijvoorbeeld voorgedaan bij de aanschaf van preventieve beveiligingsmaatregelen of bij voorzieningen die nodig zijn voor ambtsdragers met een structurele functionele beperking.

De uitvoering van het rechtspositiebesluit is echter niet een verantwoordelijkheid van de raad. De rechtspositie van decentrale politieke ambtsdragers is centraal geregeld. Die centrale regeling is voor de gemeenten gebaseerd op de Gemeentewet (voor burgemeesters bijvoorbeeld in artikel 66), het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Er zijn gemeenteraden die zich beroepen op het begrotingsrecht en de informatieplicht van het college om de voorzieningen of vergoedingen van individuele ambtsdragers te agenderen voor bespreking of zelfs vaststelling in de raad. Dit is niet juist.

Het is niet de bevoegdheid van de raad om centraal gereguleerde voorzieningen aan een individuele politieke ambtsdrager toe te kennen of te ontfangen. De uitvoering van het rechtspositiebesluit is namelijk bij uitstek een zaak van het dagelijks bestuur. Daarmee zijn de uitbetaling van vergoedingen en het verstrekken van voorzieningen aan een ambtsdrager dus de verantwoordelijkheid van het college van B&W; binnen de centraal gestelde kaders van het rechtspositiebesluit. Kenmerkend voor de rechtspositie van politieke ambtsdragers is dat de aanspraken kenbaar zijn, uitsluitend voortvloeien uit het rechtspositiebesluit, voor iedere categorie ambtsdrager op dezelfde manier gelden en dat over de inhoud niet onderhandeld kan worden. Daarom ook zijn de aanspraken in het rechtspositiebesluit verplichtend geformuleerd met weinig ruimte voor afwijking.

Die verplichtende formulering betekent dat het college moet toetsen of in het individuele geval aan de centraal gestelde voorwaarden is voldaan en zo ja, om de vergoeding of voorziening dan toe te kennen. Deze werkwijze betekent ook dat het dus niet aan het college is, maar dus ook niet aan de raad, om op individuele basis uitzonderingen of beperkingen op deze aanspraken toe te passen. Het doel van de centrale regeling is namelijk om te voorkomen dat de vergoedingen of voorzieningen per individueel geval ter discussie worden gesteld. Ook moet worden voorkomen dat de vraag of en zo ja, in welke mate, een ambtsdrager recht heeft op een bepaalde voorziening, onderwerp wordt van politieke debat. Wellicht ten overvloede, het rechtspositiebesluit heeft niet alleen bepalingen met standaardvergoedingen en standaardvoorzieningen. Het bevat ook vergoedingen en voorzieningen die een ambtsdrager in staat stellen zijn of haar functie volwaardig uit te voeren in bepaalde niet-standaardsituaties. Dit geldt niet alleen voor beveiligingsmaatregelen, maar ook wanneer een burgemeester of wethouder een structurele functionele beperking heeft. Deze hulpmiddelen en aanpassingen zijn geen extraatjes, maar essentieel voor het uitoefenen van het ambt.

Denk bijvoorbeeld aan de aanschaf van schermleessoftware voor een burgemeester met een visuele beperking of aan een aangepaste auto voor een wethouder met een fysieke beperking. Het rechtspositiebesluit wil ambtsdragers in zo'n niet-standaardsituatie in dezelfde uitgangspositie brengen als ambtsdragers die daar niet mee te maken hebben. In wezen is het verstrekken van een voorziening aan een ambtsdrager met een beperking niet anders dan dat de gemeente in het kader van de Arbo voor een ambtenaar een aangepaste stoel aanschafte omdat die rugklachten heeft en met die stoel zijn werkzaamheden wel kan uitvoeren. Het rechtspositiebesluit biedt aldus een waarborg voor inclusiviteit en gelijke toegang tot het ambt".

Aanvullende algemene achtergrondinformatie

De wettelijke basis voor de rechtspositie van raads- en commissieleden is de Gemeentewet. Deze is uitgewerkt in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers.

Voor een aantal onderwerpen staat in deze regelgeving dat een nadere regeling bij verordening mogelijk is. De nadere regeling is de Verordening rechtspositie raads- en commissieleden.

Uitgangspunt

In de Gemeentewet staat dat raadsleden geen andere vergoedingen mogen ontvangen van de gemeente dan die bij of krachtens wet mogen worden toegekend. Dit kan ook een andere wet zijn dan de Gemeentewet. Zo is in de Wet gemeenschappelijke regelingen bepaald dat aan

bestuursleden een vergoeding voor de werkzaamheden en een onkostenvergoeding kan worden gegeven.

Voor vergoedingen voor raadsleden in andere besturen/organisaties geldt dat een vergoeding voor de werkzaamheden gebaseerd moet zijn op een bij of krachtens wet toegestane mogelijkheid.

Voorzieningen

De Gemeentewet biedt de mogelijkheid bij verordening zogenaamde secundaire voorzieningen aan raadsleden te verstrekken. Het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers regelt welke voorzieningen mogelijk zijn. Buiten de limitatieve opsomming in het Rechtspositiebesluit zijn geen voorzieningen toegestaan.

Het is aan de gemeenteraad zelf om vast te stellen of en zo ja welke secundaire voorzieningen zij beschikbaar stelt. Het merendeel van de rechtspositionele regelingen zijn dwingendrechtelijk vastgesteld in het Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers en de Rechtspositieregeling decentrale politieke ambtsdragers. Op lokaal niveau kunnen daarom nog maar een beperkt aantal zaken rechtspositioneel worden geregeld en/of nader ingevuld zoals:

- er kan worden bepaald om de vaste raadsvergoeding op 80% te stellen en de resterende 20% uit te keren op basis van het aantal bijgewoonde vergaderingen (presentiebasis). De hoogte van de vaste raadsvergoeding is afhankelijk van de inwonersklasse van de gemeente waar het raadslid actief is.
- een aanvullende toelage voor raadsleden die lid zijn van een onderzoekscommissie en of bijzondere commissie.
- nadere regels te stellen voor scholing
- hogere vergoeding voor commissieleden waarbij sprake is van een bijzondere beroepsmatige deskundigheid of een zwaardere taak (zoals de commissie bezwaarschriften).

Mogen raads- en commissieleden afzien van respectievelijk de raads- en commissievergoeding?

De raads- en commissievergoedingen worden van rechtswege toegekend. De rechtspositionele bepalingen zijn dwingend opgesteld en vanwege dat verplichtend karakter is afzien van de vergoedingen juridisch niet toegestaan. De gemeente moet derhalve de vergoeding uitkeren op het persoonlijke rekeningnummer.